

KINNITATUD muudatused

Pedagoogilise nõukogu protokoll nr 9

26.04.2018

TABIVERE LASTEAIA

ÕPPEKAVA

Tabivere 2018

SISUKORD

1. Lasteasutuse liik ja eripära
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid
3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted
4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus
5. Lapse arengu analüüsimise põhimõtted ja korraldus
6. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti
  - 6.1 Üldoskused
  - 6.2 Väärtuskasvatus
  - 6.3 Õuesõpe
  - 6.4 Mina ja keskkond
  - 6.5 Liikluskasvatus
  - 6.6 Keel ja kõne
  - 6.7 Eesti keel kui teine keel
  - 6.8 Matemaatika
  - 6.9 Kunst
  - 6.10 Muusika
  - 6.11 Liikumine
7. Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus
8. Koostöö lapsevanematega
9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord
10. Lisad

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

1.1 Üldinfo

Asutuse nimi: Tabivere Lasteaed

Omandivorm: Tartu valla munitsipaalasutus

Address: Tartu maakond, Tartu vald, Tabivere alevik, Tuuliku 11,
postiindeks 49127

Registrikood: 75034927

Koolitusluba: Nr.4830HTM

Õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles

Lasteaed on avatud 7.00 – 18.30

Kontaktid: telefon 7736 160, e-mail lasteaed@tabivere.ee,

koduleht www.tabiverelaps.ee

Direktor: Aune Sepp

1.2 Liik ja eripära

Tabivere Lasteaed on Tartu valla munitsipaalasutus, kus võimaldatakse lastehoidu ja alushariduse omandamist koolieelses eas lastele. Lasteaia teeninduspiirkonnaks on Tartu vald.

Oma tegevuses juhindub lasteaed kehtivast seadusandlusest, Tabivere Lasteaia põhimääruses sätestatud õigustest ja kohustustest ning Tartu Vallavolikogu ja – valitsuse otsustest ja määrustest.

Tabiveres on haridust väärtustatud sajandeid, juba üle 350-ne aasta. Siitkandist on pärit tuntud keelemehed Otto Wilhelm Masing, Julius Mägiste ja Johann Voldemar Veski.

Tänane Tabivere Lasteaed avati 25. oktoobril 1982. aastal. Ehitajaks oli Saadjärve kolhoos ja kaasatud olid ka ümberkaudsed majandid. Lasteaed Maarja-Magdaleenas avati septembris 1997. Täna asuvad rühmad kahes asulas – Tabiveres ja Maarja-Magdaleenas.

Lasteaia hooned asuvad mitmepalgelises ja puhtas looduskeskkonnas. Lähikonnas asuvad pargid, haljasalad, Saadjärv, tiigid, mets, kirikud, Tabivere muuseum, Elistvere loomapark, Vudila mängumaa, kultuurimälestised ja –asutused. Tabivere alevikku läbivad Piibe maantee ja Tallinn – Tartu raudtee, alevikust väljas asuvad mitmed tootmisettevõtted. Kõik see annab hulgaliselt võimalusi õuesõppeks. Samuti on tähtsal kohal väärtuskasvatus ning ohutus- ja liikluskasvatus. Lasteaial on hea koostöö piirkonna põhikoolide, huvi- ja spordikooliga.

Edukalt tegutseb lasteaias beebikool.

Lasteaias töötab 1 söimerühm, 1 liitühm, 1 hoiurühm ja 4 lasteaiarühma. Rühmad asuvad Tabivere ja Maarja-Magdaleena asulates. Tabivere majas asuvad rühmad Nublu, Sipsik, Pipi, Lotte ja Puhh. Maarja-Magdaleena Muumimajas aga Muumipere ja Väike Müü (hoiurühm). Kokku on lasteaias kohti 126-le lapsele.

Lasteaia kogu personali osas pööratakse tähelepanu professionaalsusele, enesearendamise ja koostöö valmidusele. Tähtsal kohal on töötajate isiksuseomadused, armastus laste vastu ja tahe ning oskus nendega töötada. Kogu personal on valmis toetama ja nõustama lapsevanemaid laste kasvatamisel ja kooliks ettevalmistamisel. Rühmades töötavad lastega õpetajad, õpetaja assistendid ja õpetaja abid.

Laste igakülgset arengut toetavad ka eripedagoog-logopeed ning muusika- ja liikumisõpetaja. Personali tegevust toetavad, juhendavad ja kontrollivad direktor ja õppealajuhataja.

Lasteaia kokkulepitud väärtused on: ausus, hoolivus, empaatilisus, loominguvabaduslik meeskonnatöö ja tulemuslik koostöö koostööpartneritega.

Lasteaia töö põhimõtte on: iga laps, iga täiskasvanu on väärtus.

Lasteaed tähtsustab laste tervise edendamist ja looduslähedust. Selleks pakuvad võimalusi:

- õuealad koos vahendite ja mängumajadega
- Tabivere õuealal asuv liiklusväljak koos liiklusvankriga
- iganädalane tervisepäev rühmades
- parkide ja järve lähedus
- Tabivere alevikku teisaldatav matkarada
- rühmade liikumisrajad lasteaia ümbruses
- mini-arena ja koolide staadioni kasutamise võimalus
- tervist edendavad tegevused rühmades ja koos peredega

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

1. Õppe- ja kasvatustegevus toetab koostöös peredega lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut
2. Iga laps saavutab koolivalmiduse vastavalt oma võimetele
3. Lapsel kujuneb terviklik ja positiivne minapilt, ta on aktiivne, algatusvõimeline, keskkonda mõistev ja hoidev
4. Lapsel on arusaam oma tervise hoidmisest ja eetilisest käitumisest, ta oskab märgata, ise luua ja hoida ilu enda ümber
5. Lapsel on arenenud mängu-, õpi-, sotsiaalsed- ja enesekohased oskused
6. Laps armastab oma perekonda, kodukohta ja kodumaad

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted on:

1. Lapse individuaalsuse ja võimetega arvestamine
2. Lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine
3. Turvatunde ja eduelamuse tagamine
4. Arengut ja sõprussuhteid soodustava keskkonna loomine
5. Õppimine põhimõttel lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale, lihtsamalt keerulisemale
6. Õppimine väljaspool lasteaia ruume – õuesõpe
7. Lapse loovuse toetamine
8. Õppimine mängu kaudu
9. Eesti kultuuritraditsioonide ja koduloo tundmine, teiste kultuuride väärtustamine

10. Erinevate tegevusvaldkondade lõimimine
11. Laste õppimisprotsessi suunamine ja toetamine
12. Laste kaasamine kavandamis-, tegutsemis-, hindamis- ja analüüsimisprotsessi
13. Perede ja lasteaia koostöö

4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

4.1 Lasteaia õppeaasta

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab järgmise aasta 31. augustini. Aktiivne õppetegevuste periood kestab 1. septembrist kuni järgmise aasta 31. maini. Suvekuudel kinnistatakse läbi mänguliste tegevuste õppeaasta jooksul õpitut.

4.2 Päevakava koostamise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mille koostamisel on aluseks võetud Sotsiaalministri määrus 24.09.2010 nr 61 ja Koolieelse lasteasutuse seadus paragrahv 16. Päevakava koostamisel on oluline laste vanus, et oleks piisavalt aega aktiivseks ja vaikseks tegevuseks, mänguks, lõunaseks puhkuseks ja viibimiseks õues.

4.3 Lasteaia õppeaasta tegevuskava

Lasteaia õppeaasta tegevuskava koostatakse eelneva õppeaasta lõpus. Koostamise aluseks on eelneva õppeaasta tegevuskava analüüs, millest tulenevalt seatakse uue õppeaasta eesmärgid, temaatika, arendusvaldkonnad, koostöö, koolitus- ja ürituste kava. Ürituste kava koostamisel tuginetakse lasteaia traditsioonilistele üritustele, õppeaasta teemale ja rahvuslikele tähtpäevadele. Ürituste kava on osa lasteaia õppekavast, seda uuendatakse igal õppeaastal. Lasteaia aasta tegevuskavast lähtuvalt koostab iga rühm oma tegevuskava.

4.4 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja läbiviimine

Rühma tegevuskava koostatakse õppeaastaks, mille alusel koostatakse kuu- ja nädalakavad. Rühma tegevuskava koostamine on meeskonnatöö, milles osaleb kogu rühma personal, võimalusel kaasatakse ka lapsi ja lapsevanemaid. Õppeaasta alguses tutvustatakse rühma tegevuskava lastevanemate koosolekul. Rühma tegevuskava hoitakse rühma õppe- ja kasvatustegevuse päeviku juures. Rühma tegevuskava kuulub lasteaia tegevuskava juurde.

Rühma tegevuskavas märgitakse:

- rühma nimi, eripära, koosseis
- ülevaade meeskonnast
- päevakava
- õppeaasta tähtsamad eesmärgid
- kavandatud õppe- ja kasvatustegevused nädalas
- koostöö lastevanematega
- lapse arengu hindamise põhimõtted

Kuu tegevuskavas tuuakse välja temaatika, eesmärgid ja õppesisu. Nädala tegevuskavas näidatakse temaatika, eesmärgid ja tegevused.

Õppeaasta lõppedes rühma meeskond:

- koostab rühma õppe-kasvatustegevuse analüüsi
- koostab kokkuvõtte kogu rühma laste arengust
- püstitab rühma eesmärgid järgmiseks aastaks

Kuu- või nädalakava on lapsevanemale nähtaval kohal stendil. Tegevuste läbiviimine on paindlik ja võimaldab vajadusel teha muudatusi. Võimalusel viiakse tegevusi läbi ehedas keskkonnas ja õues.

Arvestust õppe- kasvatustegevuste läbiviimise kohta peetakse rühma päevikus, millesse tehakse sissekandeid iga päev.

4.5 Õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevused

Lähtuvalt laste vanusest on määratud õppe- ja kasvatustegevuste kestvus minutites ja kordade arv nädalas.

Tegevuste pikkused minutites:

- kuni 3-aastased lapsed – 10-15 minutit
- 3-5-aastased – kuni 25 minutit
- 6-7-aastastel lastel – 35 minutit

Valdkond „Mina ja keskkond“ määrab nädala läbiva teema, millega on lõimitud kõik teised õppe-kasvatustegevuse valdkonnad.

Tegevuse kordade arv vanuserühmade kaupa:

Valdkond	Tegevusliik	sõim	Noorem Rühm	Keskmine rühm	Vanem rühm
Mina ja keskkond	Mina ja keskkond	Läbiv	Läbiv	läbiv	läbiv
Keel ja kõne	Kuulamine ja kõnelemine	2-4	3-4	3-4	2-4
	Lugemine ja kirjutamine	-	1-2	1-2	2-3
Matemaatika	Vaatlemine ja uurimine	1	1-2	1-2	3-4
	Võrdlemine ja	1-2	1-2	1-2	2

	arvutamine				
Kunst	Kunstilised tegevused	2	2	2	2
Muusika	Muusikalised tegevused	2	2	2	2
Liikumine	Liikumistegevused	2	2	2	2
	Tervisekasvatus	1	1	1	1
Liiklus ja ohutus	Liikluskasvatus ja ohutusõpetus	1	1	1	1

Õppe- ja kasvatustegevuse vormideks on mäng, rühmategevused, tegevused alarühmades ja individuaalsed tegevused.

Õppe- kasvatustegevuste kavandamisse on kaasatud kogu rühma meeskond. Lapsi suunatakse tegema valikuid ja tehtut analüüsima.

4.6 Õppe- ja kasvatustegevuste kavandamine liitrühmas

Liitrühmas, kus käivad 3-7-aastased lapsed, viiakse tegevusi läbi paindlikult. Kogu õppetegevus toimub kolmel erineval õppemeetodil:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on erinev raskusaste
- üheaegselt tegelevad eri vanuserühmad erinevate tegevustega
- tegevus toimub alarühmades, teised tegelevad vabategevusega koos õpetaja abiga

Liitrühmas lõpevad üheaegselt alanud tegevused noorematel lastel vastavalt nende eale varem. Liitrühmas saavad vanemad lapsed juhendada nooremaid ning seeläbi korrata ja kinnistada enda varem õpitut.

Liitrühma tegevuskavas peavad olema kajastatud vähemalt kahe vanuserühma (3-4 ja 5-7-aastaste) eesmärgid ja tegevused.

5. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise eesmärgiks on lapse eripära mõistmine, erivajaduse väljaselgitamine (sh andekus), positiivse enesehinnangu ja arengu toetamine ning toetava õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine koostöös lapsevanema ja erialaspetsialistidega.

5.1 Lapse arengu hindamise põhimõtted

- on õppe- ja kasvatusprotsessi igapäevane osa
- on planeeritud
- aluseks on vanuselised eeldatavad oskused õppevaldkondade kaupa
- arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustavalt ja tunnustades lapse edusamme
- hindamismeetoditena kasutatakse vaatlust, vestlust, intervjuud, laste töid, testi, vajadusel teiste spetsialistide hinnanguid
- õppeaasta jooksul valmib/täieneb lapse arengumapp

Lapse arengu hindamine toimub pedagoogide, lapsevanemate ja spetsialistide koostöös. Üks kord aastas viivad rühmaõpetajad lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mille käigus annab õpetaja lapsevanemale tagasisidet lapse arengu kohta ja lapsevanem selgitab oma seisukohad ja ootused. Arenguveestlus dokumenteeritakse vastavalt „Isikuandmete kaitse seadusele“.

5.2 Lapse arengu ja koolivalmiduse hindamise kava

Aeg	Tegevus
September-oktoober	Uute laste vanematele lapse arengu hindamise põhimõtete ja korralduse tutvustamine, laste kohta info kogumine, uute laste arengu hindamine ja erivajaduste väljaselgitamine koostöös õpetaja-lapsevanem-logopeed-eripedagoog-teised erialaspetsialistid
Oktoober - mai	Lapse arengu vaatlus, analüüsimine ja arenguveestlus lapsevanematega, arengumapi koostamine

Veebruar - aprill	Koolivalmiduse hindamine ja tagasiside andmine lapsevanemale. Vajadusel vanemate nõustamine koolikohustuse edasilükkamise küsimustes.
mai	Kokkuvõtte lapse arengust, analüüsi vormistamine
August- september	Analüüsist lähtuvalt tegevuste kavandamine uueks õppeaastaks

5.3 Lapse arengumapp

Arengumapis jäädvustatakse lapse arengu lugu. Selle soovituslik sisu on:

- tiitelleht, lisada võib ka lapse pildi
- märkmed kohanemisest lasteaiaga
- valik lapse kunstitöödest
- vabajoonistused
- valik töölehti õppe- kasvatustegevuse valdkondadest
- vaatluste ja intervjuude kokkuvõtted
- lapse individuaalsed saavutused
- arengu vaatlusleht, arengukirjeldus, koolivalmiduskaart

Kunstitöid ja vabajoonistusi võib õpetaja valida ka koos lapsega.

6. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

Üldoskuste ja kõikide valdkondade eeldatavad tulemused vanuseastmeti on välja toodud alljärgnevalt. Iga õppeaasta lõpus vormistatakse lapse arengu hindamise tabel. Lasteaia lõpetamisel vormistatakse igale lapsele koolivalmiduskaart, mille täitmiseks saadakse info lapse arengumapist, arengu hindamise tabelist, arenguestlusest, lapse vaatlusest, erivajaduse puhul ka logopeedilt, eripedagoogilt ja tugiisikult.

6.1 Üldoskused

1. **Mänguoskused** on kõigi teiste valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus, mille käigus laps omandab uut ja kinnistab varem õpitud teavet ja oskusi, peegeldab oma tundeid ja soove, õpib suhtlema ja käituma.
2. **Tunnetusoskused** on oskused juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone, motivatsiooni. Tunnetusoskuste arengu alusel kujunevad **õpioskused**, so oskus hankida, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada.
3. **Sotsiaalsed oskused** on oskused teistega suhelda, tajuda nii ennast kui teisi, tegutseda ühiskonna tavade ja eetiliste tõekspidamiste järgi.
4. **Enesekohased oskused** on lapse suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist.

Üldoskuste kujunemist toetavad kõik õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkonnad.

Üldoskus	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Mänguoskused	<ul style="list-style-type: none"> # mängib teiste lastega kõrvuti lihtsamaid rollilisi mängu. # matkib vahetult nähtud või kogetud tegevusi # mäng on iseloomult korduv ja ühelaadne # mängukaaslaseks valib täiskasvanu 	<ul style="list-style-type: none"> # tegutseb nii konkreetsete asjade kui neid kujutavate sümbolitega # kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi # mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid - lükkab rõngaid suuruse järgi pulgale - ehitab klotsidest lihtsa eseme (voodi, laud, tool, garaaž) 	<ul style="list-style-type: none"> # konstrueerib, osaleb rolli- ,võistlus- ja loovtegevustes # rollimängus võtab endale rolli ja tegutseb vastavalt sellele # lavastusmängudes imiteerib tegelast ja ütleb üksikuid lauseid # ehitusmängudes jagab ehitusmaterjali, kooskõlastab tegevusi 	<ul style="list-style-type: none"> # osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes # eelistab soole vastavaid mängu # imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutab maneere ja sotsiaalset keelt # enne mängu lepib kokku rollides, loob mängukeskkonna ja varub vahendid # ehitusmängus planeerib ette ja teda huvitab töö tulemus 	<ul style="list-style-type: none"> # suudab lühikest aega mängida grupis ja teha koostööd omal viisil # järgib reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab neid selgitada # lavastusmängus mängib ka juhtrolle, matkib kuulnud tegelaskuju käitumist # suudab tuttavaid lavastusmänge algatada ja mängida iseseisvalt # ehitusmängus jaotab ülesandeid ja kohustusi, viib oma mõtte ellu 	<ul style="list-style-type: none"> # suudab mängust rõõmu tunda ja sellele keskenduda # rakendab oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast # algatab mängu ja arendab nende sisu # täidab erinevaid rolle, ka negatiivseid # järgib reegleid ja oskab neid teistele selgitada # suudab mängu käigus lahendada probleeme ja jõuda kokkuleppele # tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda võistlusel kaotust # kasutab loovalt erinevaid vahendeid
Tunnetus- ja õpioskused	<ul style="list-style-type: none"> # hangib ümbrusest aktiivselt infot # keskendub lühiajaliselt ühele tegevusele, juhendamise korral on püsivam # ühistevõttes 	<ul style="list-style-type: none"> # plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga # tegutsemisel kasutab iseendale suunatud kõne # keskendub 	<ul style="list-style-type: none"> # oskab osaliselt oma tegevust planeerida ja organiseerida, tegutseda iseseisvalt otsese juhendamise, kuid täiskasvanu toel # plaanib minakeskse 	<ul style="list-style-type: none"> # tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid kindluse saamiseks vajab täiskasvanu abi # reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga 	<ul style="list-style-type: none"> # plaanib, seab eesmärgi ja üritab alustatud lõpule viia # keskendub tegevusele 20-30 min # kasutab kujutlusi luues ja tegevusi 	<ul style="list-style-type: none"> # saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna # saab aru kaemuslik-kujunduslikust ja verbaalsest kõnest

	tegutseb teisega kõrvuti # mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi # loob tegevuse kaudu seoseid kõnega, sõnad ja objektid saavad mõiste tähenduse # suhtleb mitteverbaalselt ja 1- 2-sõnaliste lausetega # räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub # tunneb huvi raamatute vastu ja saab aru lihtsast jutukesest # avastab seoseid põhjus-tagajärg vahel, saab aru kuuluvusest ja erisusest # sobitab erinevaid materjale ja esemeid # rühmitab ühe nähtava omaduse järgi # omandab uusi seoseid vahetu käelise tegevuse kaudu # kasutab omandatud teadmisi samas situatsioonis	tegevusele lühikeseks ajaks # tegutseb nii konkreetsete esemetega kui neid kujutavate asjadega # kordab ja jälgendab kogemusi ja mälupilte # mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid # oskab ennast väljendada lihtsamate sõnadega # osaleb dialoogis # lugudes oskab eristada realistlikke ja väljamõeldud olukordi # mõistab kõnet ja saab aru ka lihtsamatest ülekantud tähendustest # rühmitab asju ühe või mitme tajutava omaduse järgi # omab ettekujutust arvumõistest ja värvuste nimetustest # leiab võrreldes asjade ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi	kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme # hangib teavet, tema kõne tugineb mälule # saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest # järgib lihtsaid reegleid # huvitub võistlustest ja tahab olla edukas # osaleb ühistegevustes ja teeb koostööd # liigitab esemeid mitme tunnuse järgi, jaotab oma tähelepanu # saab aru arvumõistest ja huvitub tähtedest # omandab uusi teadmisi läbi kõne, praktiliste olukordade, kujutluste ja emotsioonide	# tegevuste planeerimisel kasutab oma sisekõnet # meeldib tegutseda koos eakaaslastega # suudab keeleliselt lahendada probleeme ja saavutada kokkuleppeid # konstrueerib, katsetab ja uurib, kasutades reaalseid esemeid, kujutlusi ja sümboleid # osaleb erinevates loovtegevustes ja mänguliikides # räägib esemetest, mis pole kohal, räägib minevikust, tulevikust ja fantaseerib # keskendub huvipakkuvale tegevusele u 20 min # märkab detaile ja olulisi tunnuseid ning seoseid # rühmitab ja oskab neid võrrelda, määrab kuuluvust, alluvust ja oskab üldistada # on ettekujutus numbritest ja tähtedest # omandab teadmisi kogemuste ja kõne	planeerides oma sisekõnet # kasutab kõnet info saamiseks ja uute teadmiste omandamiseks # järgib ühistegevuse reegleid ja suudab neid selgitada # kasutab sidusat kõnet ja dialoogi # osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes # saab aru asjade suhetest ja ajalisi- ruumilisest järjestusest # kasutab teadmisi igapäevasituatsiooni des # uute teadmiste meeldejätmisel teadvustab kordamise vajalikkust	ning kasutab arutlevat dialoogi # tegutseb sihipäraselt ja keskendunult kuni 35 min # kavandab ja korraldab oma tegevusi ja viib need lõpuni # tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhise järgi # tahab õppida, uurida, katsetada, avastada ja esitada küsimusi # rühmitab nähtusi ja esemeid erineva tunnuse järgi # kasutab õpitu meeldejätmisel kordamist
--	---	--	--	---	---	---

		<p>seoseid # kasutab info saamiseks kõnet # ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik # omandab uusi teadmisi ja seoseid kordamise, kogemuse, tegutsemise järgi # vajab oma tegevusele pidevat tagasisidet</p>		<p>kaudu, oskab lahendada probleeme ja on aktiivne # teadmiste meeldejätmiseks leiab seoseid</p>		
<p>Sotsiaalsed oskused</p>	<p># tajud on enesekesksed, kuid püüab aru saada teise inimese arvamuselt # toetub suhtlemisel tuttavale täiskasvanule # imiteerib täiskasvanu tegevust, millele saab kinnitust # teab oma eesnime ja elementaarset viisakust</p>	<p># saab aru, et teistel on erinevad tunded ja emotsioonid # tegutseb koos täiskasvanuga, teiste lastega tegutseb kõrvuti # harva jagab oma asju teistega # sõbruneb nendega, kellega on tihti koos # eeskujule toetudes järgib lihtsamaid reegleid ja täidab igapäevatoiminguid # mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!“, „Ära tee!“</p>	<p># on mõningane ettekujutus teiste tunnetest, püüab lojutada ja abistada # osaleb lühiajaliselt grupi tegevuses, kuid eelistab mängida ühe kaaslasega # reeglite täitmisel arvestab täiskasvanu juhiseid # püüab järgida kodukorra- ja lihtsamaid viisakusreegleid # saab aru, et valetamine on taunitav</p>	<p># hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid # tahab kuuluda eakaaslaste gruppi, teeb koostööd, jagab ja vahetab mänguasju # täidab reegleid ja jälgib seda ka teiste puhul # käitub sobilikult avalikus kohas, teab, mida tohib, mida mitte</p>	<p># tunnetab teiste inimeste emotsioone, arvestab neid oma tegevustes ja käitumises # on kujunenud esimesed sõprussuhted, eelistab mängida omasoolistega # järgib sotsiaalseid reegleid rutiinselt</p>	<p># püüab mõista teiste tundeid ja arvestab seda enda käitumisel # tahab ja julgeb suhelda ning esineda # osutab abi ja julgeb seda ka ise küsida # osaleb rühma reeglite kujundamisel # oskab teistega arvestada ja teha koostööd # loob sõprussuhteid # saab aru tähendusest „oma-võõras-ühine“ # eristab head ja halba käitumist # mõistab, et inimesed on erinevad # järgib kokkulepituid reegleid ja üldisi</p>

						käitumisnorme # selgitab oma arvamust ja seisukohti
Enesekoha sed oskused	# väljendab oma emotsioone, need on tugevad ja kiirelt vahelduvad # hindab oma oskusi ja suutlikkust tegelikkusest paremaks # reageerib ümbritsevate inimeste käitumisele # proovib ennast maksma panna, oskab öelda „ei“ # tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti # sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt	# on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus # emotsioone väljendab tugevalt, teadvustab oma mina # võib karta uusi ja tundmatuid asju # tahab ise teha valikuid ja neid täide viia # vajab turvalisust, tunnustust, rutiini # sööb, joob ja riietub valdavalt ise, püsib ööpäev ringi puhas ja kuiv	# kokkuleppele jõudmiseks väljendab sõnaliselt on emotsioone, soove ja seisukohti # tahab olla iseseisev, samas ei mõtle veel realistlikult # väärtustab oma saavutusi, vajab selles tunnustust ja tähelepanu # sööb, joob ja riietub ise, kujunevad tualetiharjumused # teab oma nime, vanust, sugu, märkab soolisi erinevusi # seab endale mõned eesmärgid ja täidab neid # huvitub võistlusmängudest, tahab olla edukas # koos täiskasvanuga koristab enda järelt	# väljendab ja räägib oma emotsioonidest # tegutseb iseseisvalt, hindab õigesti oma võimeid # vastutab vähesel määral oma tegevuse eest # teiste arvamus mõjutab tema enesehinnangut # täiskasvanu korralduse peale koristab enda järelt	# püstitab endale eesmäärke ja üritab neid ellu viia # oma tegevustele vajab tähelepanu ja tunnustust # tegevustes toetub emotsioonidele ja väljendab neid # asetab ise asjad enda järelt oma kohale	# kirjeldab oma emotsioone ja näitab sobival viisil välja oma rõõmu, viha, kurbust # kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi # oskab käituda vastavalt olukorrale ja vajadusel seda muuta # algatab mängu ja tegevusi # tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest # oskab käituda ohutult, teab, mis on tervisele kahjulik ja kasulik # saab hakkama eneseteenindamisega ja on kujunenud esmased töõharjumused # hoiab töövahendeid ja mänguasju ning koristab enda järelt

6.2 Väärtuskasvatus

Meie lasteaia väärtused:

- Ausus
- Hoolivus
- Empaatiilisus
- Koostegemine
- Loomingulisus

Eesmärgid

- laps väärtustab ausust, hoolivust, sõprust ja oma kodumaad
- võrdleb ja kohandab enda väärtusi ühiskonnas üldtunnustatud väärtustega ja kujundab vastavalt sellele enda käitumist
- teab, milliseid väärtusi hindasid vanavanemad
- õpib mõistma enda tegevuse tagajärgi

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

- läbi arutluste jõutakse ühiste väärtusteni
- mitte ainult arutletakse vaid ka tegutsetakse vastavalt kokkulepitud väärtustele
- läbi väärtuste mõjutatakse ja kasvatatakse iseloomu
- tähtsustatakse eeskju, vajadusel ka keelatakse ja kästakse

Sisu

- eestlus ja kultuuritraditsioonid, teised rahvad ja nende tavad
- teadmised ja tervis
- ausus
- sõprus ja hoolivus
- empaatilisus
- koostegemine

Oodatav tulemus, mille poole püüdleme:

- **Eestlus ja kultuuritraditsioonid, teised rahvad ja nende tavad:** armastab oma kodukohta ja kodumaad; tunneb Eesti riigi sümboolikat ja oskab laulda hümnid; tunneb huvi vanarahva kommete vastu; tunneb huvi ja on salliv teiste rahvaste ja kommete suhtes; teab ja kasutab väljendeid kodumaa, isamaa, emakeel, traditsioon
- **Teadmised ja tervis:** on järjekindel õppe- ja huvitegevuses; teab, et õppides saab targaks; hoolitseb enda puhtuse eest; tegeleb sportlike tegevustega; teab ja sööb tervislikke toite; teab ja oskab kasutada väljendeid tarkus, tervis, eesmärk, loobumine, pettumus
- **Ausus:** laps ei valeta; kohtleb teisi õiglaselt; oskab eakohaselt vahet teha tõel ja valel; julgeb tunnistada enda valetamist; teab ja kasutab väljendeid tõde, vale, ausus, ebaausus, lubadus
- **Sõprus ja hoolivus:** omab sõpra ja hoiab sõprust; vajadusel loobub millestki sõbra kasuks; kaitseb endast nõrgemaid; käitub viisakalt; teab mõnda heategevuskampaaniat ja teeb ise head; teab ja kasutab mõisteid sõber ja sõprus, hoolimine, hoolitsemine, viisakas, abivalmis, heategevus
- **Empaatilisus:** arvestab teiste ja enda tunnetega, oskab neid kirjeldada; oskab lohutada; teab, et kõigil elusolenditel, ka loomadel, on tunded; märkab abivajajat ja pakub abi; saab aru naljast ja teeb nalja teisi inimesi halvustamata; teab ja kasutab mõisteid tunded, mõistmine, julgus, hirm

- **Koostegemine:** tahab tegutseda grupis ühtse eesmärgi nimel; jagab rõõmu ja vastutust; aitab ja laseb ennast aidata; julgeb otsustada ja oma otsust teistele põhjendada; täidab kokkulepitud reegleid; ei jäta enda tööd teiste teha; teab ja kasutab väljendeid üheskoos, aitamine, jõupingutus

6.3 Õuesõpe

Õuesõpe ehk õppimine väljaspool lasteaia ruumi on õppimine ehedas keskkonnas, kus laps on aktiivne tegutseja, kogeb ja annab oma teadmisi ka teistele. Õuesõpe on parim moodus koostööks ja erinevate õppe-kasvatustegevuste valdkondade lõimimiseks.

Õuesõpe on teadvustatud, planeeritud ja eesmärgistatud. Laps on selles protsessis avastaja ja katsetaja.

Õuesõppes kaasatakse lapse kehalist taju ja kuulmis-, maitsmis-, haistmis- ja nägemismeelt.

Õuesõpe on katkematus dünaamikas, sest keskkond meie ümber muutub pidevalt. Läbi õuesõppe viiakse laps lähemale reaalsele elule.

Õuesõppe eesmärgid:

- Laps on tugev kehaliselt, vaimselt, sotsiaalselt, emotsionaalselt
- Lapsel on terviklik ja positiivne minapilt ja eetiline käitumine
- Laps mõistab inimese tegevuse mõju keskkonnale ja ümbritseva keskkonna mõju enda tervisele
- Lapsel on eakohased tööoskused ja -harjumus
- Laps oskab teha koostööd, tahab uurida ja katsetada
- Väheneb lapse rutiin ja stress

Õuesõppe läbiviimiseks on vajalik:

- koht, mis aitab õppida
- vahendid erinevate meelte kaudu õppimiseks (luup, binokkel, vaatlusraam, topsid, pintsetid, kotikesed jms)
- lapse vahetu osalemine ja tegutsemine
- oskus siduda uusi teadmisi olemasolevatega
- oskus eraldada olulist ebaolulisest

Õuesõppe tegevuse läbiviimiseks:

enne õuesõppe tegevust õpetaja

- valib koha ja vahendid
- koostab tegevuse kava
- prognoosib lahendamise variandid ja tulemuse
- tagab turvalisuse
- kehtestab reeglid

tegevuse ajal õpetaja

- juhatab sisse teema
- abistab ja juhendab
- jälgib töö käiku
- teeb kokkuvõtte ja annab lastele tagasiside

peale tegevust õpetaja

- analüüsib seatud eesmärkide täitmist
- küsib laste arvamust ja ettepanekuid edaspidiseks
- planeerib järgneva tegevuse

Õuesõppe põhilised valdkonnad:

- **loodus** – puud, põõsad, taimed, lilled; värvused (ka kaitsevärvused); vesi ja vee ringkäik (sademed ja aurustumine); ilmastikunähtused (tuul, udu, pilved, vikerkaar, äike); vee ja valguse vajalikkus looduses; pinnavormid, mandrid ja ookeanid; ilmakaared; plaan (kaart) ja leppemärgid; toiduahel ja looduslik tasakaal; inimtegevuse jäljed looduses (kasulikud ja kahjulikud); katsed; tööd looduses
- **matemaatika** – geomeetrilised kujundid; hulgad; võrdlemine; mõõtmine (pikkus, vahemaa, ümbermõõt); loendamine, liitmine ja lahutamine; õppimine vee, liiva ja lumega
- **lugemine ja kirjutamine** – sõnavara, häälimine, vastandsõnad, jutustamine, dramatiseerimine
- **kunst** – põhivärvid, looduse värvid; kunstitegevused loodusliku materjaliga; maalimine klaasile ja puidule; joonistamine asfaldile, liivale ja lumele
- **keskkond** – kultuurmaastikud (park, aed, haljasala, rand, põld); kultuuriasutused ja rajatised (raamatukogu, kultuurimaja, kino, teater, mälestusmärgid); muuseum; näitused; kirik ja surnuaed; kultuurisündmused
- **muusika** – loodushäälte kuulamine, matkimine; pillimäng loodusliku materjaliga, kaja
- **liikumine** - spordipäevad, terviserajad, matkad, tempokad rännakud, spordisündmused
- **liiklus ja ohutus** – liiklusväljak; liiklusmärgid; sebra, jalg- ja kergliiklustee; liiklus lasteaia ümbruses ja koduasulas; koduasula ohtlikud kohad (teed, ristmikud, rand, tiik, raudtee, tootmishooned – kaardistamine); liikumine pimedal ajal ja libedaga; helkur (helkurikatse); liikumine rühmaga; liiklemine ja ohutus jalgrattal (muna-kiivri katse)

6.4 Mina ja keskkond

Eesmärgid:

- laps mõistab ja tunneb ümbritsevat maailma terviklikult
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
- väärtustab eesti ja teiste rahvuste kultuuritraditsioone
- väärtustab enda ja teiste tervist ja käitub ohutult
- käitub keskkonda hoidvalt
- märkab nähtusi ja muutusi looduses

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine:

- teematika valitakse lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset, loodus- ja tehiskeskkonda, sh tervise ja liikluskasvatust
- läbi mängu ja igapäevatoimingute suunatakse last märkama, uurima, kogema, katsetama
- tegevustes võimaldatakse lapsel kasutada erinevaid meeli: vaatamist, kuulamist, nuusutamist, maitsmist, kompimist
- lõimitakse erinevaid tegevusi: vestlemine, ettelugemine, võrdlemine, arvutamine, kunst, kehaline liikumine, muusika
- lapsi suunatakse küsimusi esitama, neile vastuseid otsima ja järeldusi tegema
- suunatakse säästlikule tarbimisele, hoolivale käitumisele ning oma ja teiste tervise hoidmisele

Sisu:

Sotsiaalne keskkond

- mina, perekond ja sugulased, lasteaed ja kool
- ametid
- kodumaa
- eesti rahvuslikud tähtpäevad ja kombed
- teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas
- üldinimlikud väärtused

Tervis

- tervise väärtustamine
- tervislik toitumine
- inimkeha
- ohuallikad ja ohutu käitumine
- üldtunnustatud käitumisreeglid
- sotsiaalsed toimetulekuoskused, tunded, konfliktide lahendamine

Looduskeskkond

- kodukoha loodus
- muutused looduses

Elukeskkond

- linn, küla, talu, mets, niit, aed, veekogu
- inimese mõju loodusele
- jäätmed

Tehiskeskond

- ehitised
- kodutehnika
- transpordivahendid
- virtuaalkeskond

Töö

- teiste töö väärtustamine
- eakohased tööharjumused

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Sotsiaalne keskkond	<p># küsimisel ütleb oma eesnime, tunneb ennast fotol ja peeglis</p> <p># tunneb ära ja osutab oma mängukaaslastele, õpetajale</p> <p># tunneb ja osutab rühmaruumidele ja teab nende otstarvet</p> <p># meeldetuletamisel jätab lahkudes head aega</p> <p># mõistab keeldude tähendust ja muudab seoses sellega oma tegevust</p> <p># lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud kaaslast</p> <p># nimetab küsimisel oma pereliikmeid ja loomi</p> <p># leiab teiste esemete seast Eesti lipu</p> <p># meeldetuletusel järgib lihtsaid reegleid</p>	<p># ütleb oma ees- ja perekonnanime</p> <p># ütleb või näitab sõrmedel oma vanuse</p> <p># nimetab õdede ja vendade nimed</p> <p># teab, kas ta on poiss või tüdruk</p> <p># nimetab lasteaia teiste laste ja töötajate nimed</p> <p># nimetab pereliikmete koduseid toimetusi</p> <p># osutab kodukoha tuntumatele asutustele</p> <p># teab, miks on vaja igapäevareegleid</p> <p># kasutab meeldetuletamisel „tänan“ ja „palun“, „tere“ ja „head aega“</p> <p># teab, et sõpru tuleb hoida</p> <p># leiab teiste seast Eesti lipu värvid</p> <p># kirjeldab pere lihtsamaid ühistegemisi</p>	<p># teab oma vanemate eesnimed</p> <p># teab ja kirjeldab oma vanemate ameteid</p> <p># teab lasteaia ja kodu ruumide erinevat otstarvet</p> <p># teab, et märjad riided tuleb panna kuivama</p> <p># teab rühmareeglite vajalikkust ja järgib neid</p> <p># nimetab ohtlikke kohti ja asju</p> <p># käitub viisakalt, teab lihtsamaid lauakombeid</p> <p># lohutab kaaslast</p> <p># muinasjututegelaste põhjal eristab head ja halba</p> <p># märkab ja nimetab inimeste erinevusi</p> <p># nimetab kodukoha tuntud asutusi</p> <p># teab Eesti riigi nime</p> <p># teab mardi-, kadri-</p>	<p># teab oma kodukoha nime</p> <p># teab oma lasteaia nime</p> <p># teab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid</p> <p># teab erinevate ametite töövahendeid</p> <p># tunnetab ja nimetab enda emotsioone</p> <p># räägib enda kodu reeglitest</p> <p># teab, et ohu ja õnnetuse korral tuleb küsida abi</p> <p># teab, et võõrastega ei tohi kaasa minna</p> <p># täidab lauakombeid</p> <p># abistab nõrgemat</p> <p># selgitab ka teistele, mis on õige ja vale</p> <p># teab, mis keelt räägivad rühmakaaslased</p> <p># käitub sõbralikult erivajadustega</p>	<p># teab oma kodust aadressi</p> <p># kirjeldab oma lasteaeda</p> <p># teab levinud ametite vajalikkust</p> <p># märkab ja mõistab teiste emotsioone pildid</p> <p># kuulab lühiajaliselt kaaslast</p> <p># teab ja täidab viisakusreegleid</p> <p># loob ja hoiab sõprussuhteid</p> <p># on salliv inimeste erinevate arvamuste suhtes</p> <p># teab, milleks on inimestel abivahendid</p> <p># kirjeldab oma kodukohta</p> <p># tunneb koduvalla lippu ja vappi</p> <p># teab Eesti rahvuslindu ja –lille suitsupääsukest ja rukkilille</p>	<p># tutvustab ennast, oma perekonda ja huvisid</p> <p># kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone</p> <p># nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid</p> <p># nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone</p> <p># mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused</p> <p># suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt</p> <p># kirjeldab kooli ja lasteaia erinevust</p> <p># teab raha väärtust ja orienteerub mõistetes „odav“ ja „kallis“</p>

			ja vastlapäeva kombeid # teab, mis on talu, loomad, tööd # käitub viisakalt, teab lihtsamaid lauakombeid	inimestega # räägib oma vanavanematest # kirjeldab oma kodu # teab, millal heisatakse lipp ja lauldakse hümnid	# nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt # teab mardi- kadri-, vastlapäevapäeva ja jõulude kombeid ja toite # teab eesti rahvustoite kama, hapukapsad, verivorst # teab, milleks inimesed käivad tööl ja raha otstarvet	
Tervis	# peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu # tunneb ja osutab hambaharjale ja – pastale # tunneb ja osutab eri toiduainetele # teab ja osutab pea, jalad, käed, silmad, kõrvad, suu # osutab küsimisel esemetele, mis võivad haiget teha	# peseb hambaid täiskasvanu abiga # nimetab erinevaid kehaosi # nimetab erinevaid toiduaineid # nimetab ohtlikke esemeid	# teab, miks tuleb ennast pesta ja kammida # peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel # teab kasulikke igapäevaseid toite # osutab enda südamele, kopsudele, ajule # teab, mida valmistatakse puu- ja köögiviljadest	# nimetab tervisele kasulikke tegevusi # teab, miks on vaja pesta käsi peale WC kasutamist ja enne sööki # peseb hambaid ise # teab, miks inimesel on silmad, nina, suu, kõrvad # rühmitab toiduaineid	# selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist # teab, et tubakas ja alkohol on kahjulikud # teab, et igal lapsel on isiklikud hüg vahendid # teab, miks tulevad hambaaugud ja vahetuvad piimahambad # teab, kust saadakse igapäevased toiduained # teab „taldrikureeglit“ # valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite # teab, milleks on silmad, kõrvad, nina, suu	# oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku # julgeb keelduda (ühis) tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik # kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist # järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist

Looduskeskkond	<p># nimetab kodulooma kass ja koer</p> <p># leiab loodusest ja pildilt puu, lille, seene</p> <p># leib pildilt ja mänguasjade seast</p> <p>jänese, nuku, karu</p> <p># nimetab küsimisel loomade kehaosi pea, jalg, saba, silm, kõrv</p> <p># osutab küsimisel linnule, loomale, kalale</p> <p># osutab veele, liivale, lumele</p> <p># osutab päikesele, pilvele</p> <p># matkib liigutuste ja häälega tuult ja sadu</p>	<p># nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju porgand, kapsas, kartul</p> <p># nimetab koduloomi ja matkib nende häälotsusi</p> <p># nimetab meie metsades elavaid loomi hunt, rebane, karu, jänes, põder</p> <p># nimetab loomadele iseloomulikke tunnuseid</p> <p># teab tuntumaid linde pääsuke, toonekurg, öökull; putukaid lepatriinu, mesilane, rohutirts ja vee-elanikke kala ja konn</p> <p># teab, milleks on lindudele pesakasti vaja</p> <p># eristab vett, lund, jääd</p> <p># eristab sooja ja külma</p> <p># leiab õues liiva, kivi, mulla</p> <p># tunneb pildil metsa, linna, veekogu</p> <p># kirjeldab tugeva tuule mõju loodusele</p>	<p># teab ilmastiku muutumise mõju loodusele</p> <p># teab, miks sügisel puudelt lehed langevad</p> <p># eristab okas- ja lehtpuid</p> <p># nimetab seene kübarat ja jalga</p> <p># teab loomade erinevaid elupaiku ja – viise</p> <p># nimetab linnu kehaosi</p> <p># teab lindude söögimaja ja lindude toitmist</p> <p># teab, et suvel on soe ja talvel külm</p> <p># teab päeva ja öö erinevusi</p> <p># teab, et lumi ja jää sulavad veeks</p> <p># teab savi ja selle omadusi, milleks kasutatakse</p>	<p># tunneb enimlevinud leht- ja okaspuid kask, vaher, kuusk, mänd, kadakas</p> <p># teab, et on mürgi- ja söögiseened</p> <p># nimetab köögivilju ja teab, kuidas neid kasutatakse</p> <p># nimetab 3-4 lindu ja putukat</p> <p># teab, miks loomad karva vahetavad</p> <p># kirjeldab kalade tunnuseid ja eluviisi</p> <p># teab soojuse ja valguse vajalikkust inimesele ja loodusele</p> <p># kirjeldab puhast vett ja õhku</p> <p># teab kohalikke maavarasid</p> <p># kirjeldab metsa ja niidu erinevust</p> <p># teab talveund magavaid loomi ja miks loomade elu talvel raskem on</p> <p># iseloomustab eri aastaaegu 2-3 tunnusega</p> <p># iseloomustab ilmastikunähtusi udu ja tuisk</p>	<p># teab puu osi tüvi, võra, oksad, juured</p> <p># tunneb lehtpuid kask, vaher, pihlakas, kastan, tamm</p> <p># tunneb õuna-, pirni- ja ploomipuud</p> <p># nimetab 2-3 põhja- ja lõunamaa looma</p> <p># nimetab 2-3 paiga- ja rändlindu</p> <p># teab, miks mõned linnud lendavad lõunamaale</p> <p># eristab järve, jõge, merd</p> <p># teab, miks on õhk inimestele, loomadele ja taimedele vajalik</p> <p># teab kivi, liiva ja mulla kasutusvõimalusi</p> <p># kirjeldab sood ja raba</p> <p># teab nelja aastaaega ja oskab nimetada 3-4 olulist tunnust</p> <p># teab, kuidas inimene saab hoolitseda lindude ja loomade eest eri aastaaegadel</p> <p># teab, et</p>	<p># kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;</p> <p># kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;</p> <p># selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;</p> <p># selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;</p> <p># mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale</p> <p># kirjeldab võimalikke ohte veekogul, looduses</p>

					loodusvarasid tuleb kasutada säästlikult	
Elukeskkond	# viskab prahi prügikasti	# leiab loodusest prahi ja toob selle prügikotti	# põhjendab, miks visatakse prahit prügikasti	# teab, kuidas prügi jõuab prügilasse	# põhjendab, miks peab prügi sorteerima # teab, kuidas inimese tegevus võib kahjustada loodust	# teab, et esemeid saab taaskasutada ja jäätmeid ümber töödelda
Tehiskeskond	-	-	# nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust ja plastmassist # nimetab rühmaruumi tehnikat (arvuti, raadio, pliit, külmkapp, nõudepesumasin) ja teab, milleks kasutatakse	# nimetab erinevast materjalist esemeid # nimetab kodus olevat tehnikat ja teab, milleks kasutatakse (boiler, röster, mikrouun, blender jms)	# nimetab aiatehnikat ja teab, milleks kasutatakse (muruniiduk ja – traktor, trimmer, saag, lehepuhur) # teab, mis on arvuti	# elektriline ja elektrita tehnika # teab arvuti kasutamise häid ja halbu külgi
Töö	# matkib lihtsaid töövõtteid ja enimtuntud elukutsete tegevust - kokk, arst # paneb koos täiskasvanuga asjad õigesse kohta # täiskasvanu eeskujul riisub ja kaevab liivakastis	# asetab töövahendid kokkulepitud kohta # teeb ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid # nimetab koristusvahendeid ja teab, milleks neid kasutatakse	# paneb oma riided iseseisvalt ettenähtud kohta # korrastab asjad enne uut tegevust # korrastab iseseisvalt oma riideid kapis	# korrastab oma mängu- ja töökohta # põhjendab koristamise vajalikkust	# paneb oma märjad riided kuivama # korrastab oma kappi, nagid, töökarpi # kasutab ohutult kääre, nuga, naasklit, nõela	# lõpetab alustatud töö

6.5 Liikluskasvatus

Liikluskasvatus on õppeaastat läbiv õppe-kasvatustegevuse osa, mis on eesmärgistatud ja lõimitud kõikide valdkondadega.

Liikluskasvatuse põhieesmärk: laps omandab jalakäijana vajalikud eakohased teadmised, oskused ja harjumused turvaliseks tegutsemiseks.

Liikluskasvatuses on kõige suurem roll täiskasvanute eeskujul.

Liikluskasvatuse eesmärgid:

- oskab peatuda, kuulata ja vaadata
- teab põhireeglit: näe ja ole nähtav!
- tunneb foori, oskab ületada sõiduteed (sebra)
- oskab ohutult liigelda oma lasteaia ümbruses ja koduasulas
- saab aru reeglite vajalikkusest
- teab, kuidas käituda õnnetuse korral, number 112
- tunneb kodukoha liiklusmärke
- oskab ohutult liigelda jalgrattal lasteaia ümbruses ja kodukohas

Liikluskasvatuse sisu:

- jalakäija ohutu liiklemine
- sõidutee ületamine
- valgusfoor
- liiklusmärgid
- sõidukid, raudtee, veesõidukid

- liiklemine jalgrattal
- helkur, turvatool ja-vöö

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	3-aastased	5-aastased	7-aastased
Jalakäija ohutu liiklemine. Sõidutee ületamine	Oskab ohutult liikuda rühmaruumis Osutab sõiduteele ja kõnniteele Oskab kuulata ja määrata heli suunda Liikleb jalakäijana ohutult koos õpetajaga lasteaia liiklusväljakul	Teab, kuidas ületada sõiduteed jala ja jalgrattaga. Oskab ohutult liikuda rühma- ja siseruumides ning õuealal. Teab, et jalgrattaga sõites peab kandma kiivrit. Liikleb jala ja jalgrattaga ohutult lasteaia liiklusväljakul arvestades liiklusmärke	Oskab kirjeldada oma teed kodust lasteaeda. Oskab ületada sõiduteed. Oskab liigelda lasteaia ja kodu ümbruses. Oskab selgitada liiklemise ohtusid eri aastaegadel ja ilmastikuga. Teab raudtee ja paadisõiduga seotud ohtusid. Teab, et ohutuses peab ise veenduma. Oskab kasutada numbrit 112. Oskab selgitada ning juhendada kaaslast jalgsi ja rattaga liigeldes lasteaia liiklusväljakul
Valgusfoor		Tunneb valgusfoori värve ja nende tähendust	Oskab iseseisvalt liigelda valgusfoori järgi
Liiklusmärgid	Leiab ümbritsevast ja osutab liiklusmärkidele	Tunneb liiklusmärke ülekäigurada ja bussipeatus	Tunneb kodukoha liiklusmärke. Teab, kuidas väljuda sõidukist.
Sõidukid	Teab erinevaid sõidukeid, ka tuletõrje, kiirabi, politsei. Teab, et rattaga sõites kantakse kiivrit.	Teab erinevaid liiklusvahendeid ja eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsus	Tunneb erinevaid sõidukeid, ühistranspordi sõidukeid, erinevust operatiivsõiduki liikluses.
Helkur, turvatool ja -vöö	Tunneb ära helkuri	Teab helkuri kasutamise vajalikkust ja kasutab seda Teab, kus ja kuidas helkurit kanda. Oskab selgitada turvatooli – ja vöö vajalikkust sõidukis	Teab, kuhu kinnitada helkurriba Kasutab helkurit, turvatooli ja/või -vööd

6.6 Keel ja kõne

Eesmärgid:

- laps tuleb toime igapäevases suhtlemises
- laps kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust
- laps tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused

Õppe-kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on sihipärane arendamine, mille läbi laps oskab suhelda ja omandada teadmisi
- lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes, luues keskkond, kus laps saab kuulata ja ise kõnelda erinevates suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga
- läbi lastekirjanduse tekitatakse lugemishuvi, mis toetab lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist
- mänguliselt ja igapäevategevustega seotult õpetatakse esmaseid lugemis- ja kirjutamisoskusi

Sisu

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- suhtlemine, jutustamine, kuulamine
- teksti mõistmine ja küsimustele vastamine
- lugemine ja kirjutamine
- lastekirjandus

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Hääldamine	# hääldab õigesti lühikesi sõnu # hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid: a, e, i, o, u, p, m, t, l	# kasutab õiges vältes 1-2-silbilisi tuttavaid sõnu # hääldab õigesti enamikku häälikutest, erandiks r,s,k,õ,ü	# kasutab kõnes 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes # hääldab õigesti lihtsamaid konsonantühendeid nt, mp, lt	# hääldab õigesti kõiki häälikuid # hääldab õigesti 2-3 silbilisi sõnu # hääldab õigesti 1-2 silbilisi häälikuühendiga sõnu # hääldab õigesti tuttavaid võõrsõnu (nt banaan, taburet, diivan)	# hääldab õigesti kõiki häälikuid ja tuttavaid sõnu	# hääldab õigesti kõnes kõiki häälikuid ja kordamisel ka lihtsamaid võõrapäraseid sõnu # hääldab tuttavates sõnades õigesti võõrhäälikuid f ja š
Sõnavara	# kasutab tuttavas situatsioonis u 50 konkreetse tähendusega sõna # kasutab lihtsaid nimi- ja tegusõnu (näu – kiisu, opa – sülle) ning ase- ja määrsõnu (siia, seal) # mõistab sõna tähendust ühes kindlas situatsioonis	# kasutab nimi- ja tegusõnu, mis väljendavad konkreetseid esemeid, nähtusi või tegevusi, millega on kokku puutunud # kasutab kõnes mõnda üldnimetust (lapsed, riided) # kasutab värvust ja suurust tähistavaid lihtsaid omadussõnu # kasutab õigesti sõnu all, sees, ees, taga	# mõistab ja kasutab kõnes üld- ja liiginimetusi (kuusk, kask – puud) # kasutab kõnes liitsõnu ja pikemaid lauseid (kelgumägi, tuttmüts)	# kasutab kõnes omadus- ja vastandsõnu (lühike – pikk, must – puhas) # kasutab hinnanguid andvaid omadussõnu (igav, kurb, kaval) # kasutab mõisteid hommik, päev, õhtu, öö	# kasutab õigesti ajamäärsõnu eile, täna, homme # kasutab õigesti kõike tegusõna vorme # kasutab mõningaid samatähenduslikke tegusõnu (jookseb, sibab, lippab) # eristab samatüvelisi sõnu tähenduse järgi (joonistaja, joonistus, jooneline) # kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu (veereb – veeretab, sõidab – sõidutab) # nimetab üldnime all vähemalt kas sõna	# valdab suhtlemiseks piisavalt sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada # kasutab abstraktse tähendusega sõnu (mõtlen, arvan, julge) # teab kujundlikke väljendeid ja seletab neid oma sõnadega (tuul ulub, kevad koputab aknale) # kasutab ajamäärsõnu varem, hiljem, enne, pärast # kasutab kohamäärsõnu vahel, kohal, otsas jt # kasutab üldnimetusi

					(lilled – tulp, roos)	nt transport, elusolendid, toiduained, kehaosad
Grammatika	<p># kasutab grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (Miku õue)</p> <p># kasutab üksikuid käände- ja pöördelõppe</p> <p># kasutab sõnu enamasti ühes, harva 2-3 vormis</p> <p># väljendab kõnes eitust, kuuluvust (tädi lusikas), asukohta (emme siia), omadust (auto katki), subjekti-objekti suhet (issi anna pall)</p>	<p># kasutab kõnes 3-5-sõnalisi lihtlauseid</p> <p># kasutab kõnes kõiki sõnaliike</p> <p># kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme</p> <p># kasutab õigesti käskivat ja kindlat kõneviisi ning ma- ja da- tegevusnime</p>	<p># kasutab õigesti tegusõna lihtmineviku vormi (sõitis, laulsid)</p> <p># kasutab sidesõnu ja, aga</p>	<p># kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõna</p> <p># kasutab tingivat kõneviisi</p> <p># kasutab nimisõna mitmust</p>	<p># märkab teise kõnes grammatikavigu ja parandab neid</p> <p># kasutab kõnes umbisikulist tegumoodi (nt Teises toas lauldi)</p> <p># kasutab õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini)</p>	<p># kõnes kasutab liitlauseid</p> <p># kasutab õigesti kõiki käände- ja pöördelõppe</p> <p>ainsuses ja mitmuses</p> <p># kasutab õigesti laadivahelduslikke sõnu nt pugema-poeb siga – sead</p> <p># kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (... , sest ...), tingimust (kui .. , siis), eesmärki (... , et ...)</p>
Suhtlemine, jutustamine, kuulamine	<p># suhtleb täiskasvanuga esemetega</p> <p>tegutsemise ajal</p> <p># kasutab suhtlemisel mitteverbaalseid vahendeid üksikute sõnadega</p> <p># eelistab suhtlemisel peamiselt täiskasvanut</p> <p># vastab täiskasvanu küsimusele või korraldusele tuttavas situatsioonis</p>	<p># mõistab ja kasutab tuttavas olukorras 3-5-sõnalisi lihtlauseid</p> <p># osaleb dialoogis, esitab küsimusi ja vastab mitme lausega</p> <p># väljendab oma soove ja vajadusi, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele</p> <p># suhtleb aktiivselt esemelise tegevuse ja mängu käigus</p> <p># räägib endast minavormis</p>	<p># kasutab suhtlemisel ja jutustamisel 2-3 lauset</p> <p># algatab ise suhtlust</p> <p># suhtleb eakaaslastega koostegemistes</p> <p># küsib palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta</p> <p># kommenteerib enda või kaaslaste tegevust 1-2 lausega</p>	<p># kirjeldab täiskasvanu abiga pilti ja sellel kujutatud sündmust</p> <p># täiskasvanu abiga jutustab teksti ümber lühikeste lausetega</p> <p># jutustab enda toimunud sündmusest 3-5 lausega</p> <p># kasutab kõnes lihtsamaid viisakusväljendeid</p>	<p># räägib oma kogemustest</p> <p># räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta</p> <p># kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja ja narritamist</p> <p># püsib teemas, vajadusel muudab seda ja läheb kaasa teise algatatud teemaga</p>	<p># suhtleb vabalt eakaaslaste ja täiskasvanutega</p> <p># arvestab suhtlemise paigaga</p> <p># valib intonatsiooni ja sõnavara vastavalt kaassuhtlejale</p> <p># saab aru kuuldu sisust ja oskab vastavalt reageerida</p> <p># suudab ennast arusaadavalt väljendada</p> <p># parandab ja</p>

	tegevuse, häälightsuse või 1-2-sõnalise lausega.	# kasutab suhtlemisel ka mitteverbaalseid vahendeid				täpsustab enda juttu # suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab hinnangut # selgitab, mida hakkab tegema # kirjeldab sündmust nii enda kui ka teise positsioonilt
Teksti mõistmine ja vastamine	# mõistab ja täidab tuttavas situatsioonis 2-4-sõnalisi korraldusi # vastab täiskasvanule 1-2-sõnaliste vastustega	# mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse või tegevusega # loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust # kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust vastavalt situatsioonile	# loeb peast või ütleb järgi 2-3 realist luuletust # jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause # küsib küsimusi ja vastab asjakohaselt	# mõistab teksti, mis ei ole otseselt temaga seotud # loeb peast 2-4-realist luuletust # esitab küsimusi ja parandab tuttavat teksti # algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka pärast tegevust # kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust	# jutustab teksti ümber täiskasvanu suunavate küsimuste abil # kirjeldab jutu kulgu õiges järjekorras, tegelasi ja nende käitumist # loeb peast 4-6 realist luuletust	# jutustamisel toob välja põhisisu ja olulised detailid, vahendab oma tundeid # täidab tekstis lünga sobiva sõnaga # mõtleb jutule välja sobiva lõpu # jutustab pildiseeria järgi # loeb peast 6-8 realist luuletust
Lugemine ja kirjutamine	# osutab jutu kestel pildile või ütleb selle kohta üksiku sõna	# eristab kuulamise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu, osutades pildile või objektile (tass-kass, pall – sall, tuba – tupp)	# tunneb täiskasvanu hääldamise järgi ära sõnas hääliku # tunneb ja nimetab üksikuid tähti # matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldab kriidi ja pliiatsiga	# tunneb kuulamise teel sõnas ära hääliku # kirjutab lihtsamaid joonistähti	# häälib täiskasvanu abiga 1-2-silbilisi sõnu # määrab hääliku asukohta häälikuühendita sõnas # kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes sõnapaare # loeb üksikuid sõnu # kirjutab kõiki joonistähti	# tunneb kõiki tähti ja loeb 1-2-silbilisi sõnu # saab aru loetu mõttest # kirjutab joonistähedega õigesti 1-2-silbilisi sõnu ühekordsete tähtedega # eristab kuulmise teel pikema hääliku # jagab lause

						sõnadeks ja määrab nende arvu kasutades abivahendeid nt klotse, nööpe
Lastekirjandus	# vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatut, osutades ja kasutades üksikuid sõnu	# vaatab ka üksi pildiraamatut, keerab lehte, osutab ja kommenteerib pilte # kuulab eakohaseid ettelõetud tekste	# kuulab huviga lastejuttu # huvitub raamatutest	# kuulab aktiivselt ettelõetud juttu # teab tuntumaid muinasjututegelasi	# teab, et muinasjutt ei ole tõene ja tegelased on välja mõeldud # teab 2-3 lasteraamatut	# teab, kes on autor, illustraator # teab 2-3 lastekirjanikku ja tema raamatut # teab peast emakeelseid luuletusi ja laule

6.7 Eesti keel kui teine keel

Eesmärgid:

- laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda eakaaslaste ja täiskasvanutega
- saab aru eestikeelsetest sõnadest ja lihtsamatest väljenditest
- kasutab suhtlemisel lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- eesti keelt kuulatakse ja omandatakse tegevuse käigus
- kasutatakse erinevaid meeli ja näitlikustamist – miimika, kehakeel, žest, intonatsioon, erinevad vahendid
- julgustatakse last kasutama õpitavat keelt igapäevategevustes ja suhtlemises, luues selleks huvitavaid olukordi, ka väljaspool lasteaeda
- lõimitakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, näitlemine, käeline tegevus, vaatlemine
- kasutatakse lihtsa keelega pildiraamatuid ühiseks ja ettelugemiseks
- täiskasvanu kasutab õiget kõnet ja parandab lapse kõnet delikaatselt sõna või fraasi õigesti korrates

Sisu:

- kuulamine
- kõnelemine
- eesti kultuuri tutvustamine

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Kuulamine	# kuulab ja saab aru sisult ja keelelt lihtsast eestikeelsest tekstist ja väljenditest	# saab aru sisult ja keelelt jõukohasest tekstist	# kuulab aktiivselt ettelugemist, osutab piltidele, esitab küsimusi	# mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet
Kõnelemine	# kasutab tuttavas situatsioonis oma kogemustega seostuvate konkreetse tähendusega sõnu # saab aru ja täidab lühikesi (2- 4sõnalised) korraldusi tuttavas situatsioonis # väljendab oma soove ja vajadusi lihtsa lausega, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele	# kasutab oma kõnes kõiki õpitud sõnaliike # kommenteerib enda ja kaaslaste sooritatud tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausega # räägib hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest 2-3 lausega # räägib meeldivast mänguasjast 2-3 lausega (mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib) # jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause # suhtleb aktiivselt eakaaslastega koostegevuses # edastab asjasse puutuva info vestluses	# algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi # annab lihtsate väljenditega edasi oma kogemusi ja muljeid # kasutab mõningaid viisakusväljendeid # kirjeldab pilti ja sellel olevat sündmust täiskasvanu abiga # annab edasi suunavate küsimuste abil kuuldu teksti sisu, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausetega # jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lihtsa lausega # saab aru lihtsast tekstist, mis pole seotud otseselt tema kogemusega	# tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes # saab aru igapäevastest korraldustest ja toimib neile vastavalt # saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires # kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid # teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule
Eesti kultuuri tundmine	# tunneb ära Eesti lipu	# teab Eesti lipu värve	# tunneb ära Eesti hümnit # oskab nimetada Eesti kohanimesid ja mõnda	# oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, presidenti, mõnda

			tuntud inimest nt sportlast, lauljat vms # teab tuntumaid rahvakalendri tähtpäevi ja – traditsioone nt mardi-, jõulu- , vastla-, jaanipäeva tähistamine	suuremat/tähtsamat linna, koduvalla tuntumaid objekte # teab mõnda eesti lasteraamatut ja selle tegelast # teab mõnda eesti rahvustoitu nt verivorst, sült, vastlakukkel, hernesupp, mulgikapsad
--	--	--	---	--

6.8 Matemaatika

Eesmärgid:

- laps orienteerub ümbritsevas keskkonnas: rühmitab esemeid 1-2 tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki, järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal, tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja järjestab oma igapäevategevusi
- saab aru arvude, suuruste ja kujundite mõistest: loendab arve ja teab seoseid arvudereas, teab olulisemaid mõõtühikuid ja mõõdab nendega, tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid
- teab matemaatilisi seoseid, liidab, lahutab

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last orienteeruma esemete, arvude ja suuruste maailmas, mille tulemusel laps oskab esemeid järjestada, rühmitada, loendada
- harjutatakse last orienteeruma esemete maailmas ja ajas ning kasutama vastavaid mõisteid
- lõimitakse matemaatilisi tegevusi mänguga ja teiste ainevaldkondadega
- suunatakse last läbi vaatluste ja võrdlemise ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt märkama ning kirjeldama

Sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- suurused ja mõõtmine
- geomeetrilised kujundid

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	<p># juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme</p> <p># juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale</p> <p># leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset</p> <p># juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida on palju</p> <p># mõisted üks ja palju</p>	<p># rühmitab antud kaheksugused esemed kaheks ühesuguste esemete hulgaks ühe ühise tunnuse alusel (kuju, värvus, suurus)</p> <p># suudab tuttavates ruumides üles leida nimetatud toad või kohad</p> <p># juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes üles-alla, ette-taha</p> <p># matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust</p> <p># loendab esemeid kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu palli on kastis)</p>	<p># rühmitab antud erinevaid esemeid ühe etteantud tunnuse alusel (värv, suurus, kuju)</p> <p># juhendamisel määrab enda ja esemete asukoha ruumis teiste esemete suhtes sõnadega peal, all, sees, taga või ees</p> <p># nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu öö ja päev</p> <p># moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse</p>	<p># võrdsustab antud erinevate esemete hulgad paaride moodustamise teel esemeid ümber paigutades</p> <p># nimetab inimese või eseme asukoha teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu üleval, keskel</p> <p># nimetab erinevaid päeva osi (hommik, lõuna, õhtu) ja toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel</p> <p># nimetab kõik aastaajad ning kirjeldab nende tunnuseid ja laste tegevusi eri aastaagadel</p> <p># kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu rohkem, vähem, võrdselt (ühepalju)</p>	<p># otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste alusel (suurus, värv, kuju, otstarve)</p> <p># kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu kõrval, ääres</p> <p># nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid eile, täna, homme</p> <p># võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid</p> <p># moodustab uue hulga (kümne piires) esemete lisamise või äravõtmise teel</p> <p># nimetab arvule eelnevat ja järgnevat</p>	<p># määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi</p> <p># võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt</p> <p># teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada</p> <p># liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =</p> <p># koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi</p> <p># rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi</p> <p># kirjeldab enda asukohta ümbritsevate</p>

				# kasutab järgarve kuni viieni (mitmes?)	arvu	esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil # oskab öelda kellaega täistundides # nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
Suurused ja mõõtmine	# juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme	# osutab kahest samatüübilisest esemest suuremale või väiksemale	# suudab leida ja nimetada, milline kahest eritüübilisest esemest on suurem-väiksem, pikem-lühem	# küsimuste põhjal kirjeldab, millised esemetest on teistest suuremad, väiksemad, pikemad, lühemad, laiemad, kitsamad, kõrgemad - madalamad	# suudab otsustada ja nimetada, milline ese (esemed) etteantud esemetest on lühem, pikem või ühepikkune # mõõdab juhendamisel esemete pikkust, laiust, kõrgust ja objektidevahelist kaugust kokkulepitud vahendite pikkuse abil (joonlaud, nõör, samm, vaks vms)	# järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm) # mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nõör vms) # teab tuntumaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
Geomeetrilised kujundid	# leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi üks-ühese vastavuse teel	# leiab täiskasvanu juhendamisel etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast kõik samasugused kujundid	# leiab ümbritsevast keskkonnast etteantud kujundi abil (ring, ruut, kolmnurk) samakujulisi esemeid # koostab kujundeid kasutades lihtsamat mustririda (värvi, vormi või suuruse vaheldumine)	# otsustab, kas kaks antud kujundit on sama- või erisugused # kirjeldab kujundite erinevusi nurkade olemasolu, arvu, kujundi, suuruse ja värvuse alusel	# moodustab erinevaid vahendeid (pulgad, kõrred, paelad jm) kasutades etteantud kujundiga samasuguse kujundi; # koostab kujunditest pilte näidise järgi ja näidiseta	# leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid

6.9 Kunst

Eesmärgid:

- laps tunneb rõõmu kunstitegevustest ja loovast eneseväljendusest
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma mõttemaailma
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid
- kasutab õpitud joonistamis-, voolimis- ja maalimisvahendeid ja võtteid
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt
- vaatleb ja kirjeldab kunstiteoseid

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi ja tunda rõõmu kunstilisest eneseväljendusest
- suunatakse last vaatlema ja väljendama oma tähelepanekuid joonistades, maalides, voolides või meisterdades
- lõimitakse kunstitegevusi mängu, lavastustesse, muusikasse, lastekirjandusse
- antakse võimalus avastada, katsetada ja omandatud oskusi loovalt rakendada
- julgustatakse lapse algatusvõimet ja pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks, et säiliks lapse töö isikupära
- viiakse tegevusi läbi õues, kasutades kive, puitu, liiva, lund
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, andma hinnangut oma tööle ja põhjendama seda
- kujundatakse tolerantset suhtumist kaaslaste töösse

Sisu:

- kujutamine ja väljendamine – mõtete ja tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- tehnilised oskused – voolimine, joonistamine, meisterdamine, maalimine

- kujundamine – objektile esteetilise lisaväärtuse andmine, ehisjoonistamine, - voolimine, kaunistamine
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused teostest ja kunstist

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Kujutamine ja väljendamine	<ul style="list-style-type: none"> # julgeb osaleda kunstitegevuses # püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi individuaalselt tegutsedes või väikeses grupis # tunneb rõõmu töö valmimisest # julgeb tegutseda erinevate materjalide ja vahenditega # kritseldab maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust # annab erineva pikkuse ja suunaga joontele nimetusi-koer, kass, pikem kriips-suur koer jne 	<ul style="list-style-type: none"> # teeb suulise suunamise juures kaasa ettenähtud liigutusi ja tegevusi, matkib neid ka iseseisvalt # annab oma tööle nimetuse # näitab tulemust teistele # aitab töökohta ette valmistada ja töö lõpetamise järel ära koristada # kujutab tuttavaid asju ja nähtusi, lähedasi inimesi ning nimetab, mida kujutas # leiab juhendamisel punase, sinise, roheline ja kollase värvi ning konkreetse eseme teiste antud esemete hulgast 	<ul style="list-style-type: none"> # kujutab olendeid ja esemeid tegelikkusega sarnaselt # nimetab esemete iseloomulikke tunnuseid # kujutab olendeid, esemeid ja nähtusi oma tunnetuse, tajumise ja nägemise seisukohalt # leiab ja kasutab õues kunstitegevuseks looduslikke materjale # nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni. # oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone # kujutab tuttavaid 	<ul style="list-style-type: none"> # väljendab soovi alustada kunstitegevust # nimetab vajaminevaid töövahendeid # jäljendab ja rakendab ettenäidatud võtteid # annab hinnangu oma tööle, kas see on pooleli või valmis # juhendamisel leiab iseloomulikke detaile, millega täiendab enda tööd nt sebra triibud # kasutab maalimisel ja joonistamisel mitut värvi # korjab juhendamisel looduslikku materjali meisterdamiseks või ruumi 	<ul style="list-style-type: none"> # pakub omapoolseid lahendusi töö mitmekesistamiseks # küsib vajadusel nõu ja arutleb tehnilise teostuse ning värvi- ja vormilahenduste üle # enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem # kasutab õppetöös omandatud tehnilisi oskusi vabas kunstitegevuses # meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt # juhendamisel annab edasi loodusnähtuste, aastaaegade ja muu ümbritseva 	<ul style="list-style-type: none"> # töötab iseseisvalt ja vajadusel küsib abi # keskendub ettevõetud tegevusele # oma töö lähtealusena kasutab loodust, pilte, fotosid, esemeid jms # rõhutab kõige tähtsamat oma töös asukoha, suuruse või värviga # märkab looduses erinevaid värvitoone ja püüab neid ise segada # kombineerib geom kujundeid # võrdleb silma järgi esemete suurust, proportsioone ja omavahelist kaugust

		# tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest mängides savi, liiva ja lumega	esemeid, isikuid ja nähtusi oma sümbolite abil, mis on olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks # valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut # kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi # kindlaskujunenud sümbolite abil ja soovitud värve kasutades annab edasi oma emotsioone, tuttavaid inimesi, esemeid ja nähtusi	kaunistamiseks # loob lihtsatest elementidest sümbolitega nt ring, kolmnurk, joon jne oma isiklikud sümboolsed skeemid tuttavate asjade kujutamiseks	iseloomulikke tunnuseid # kujutab oma töös ümbritsevas toimuvaid muutusi, sündmusi ja peresuhteid # kujutab muinasjutu- ja filmitegelasi ning -sündmusi # valib sobiva taustatooni ja katmistehnika vastavalt meeleolule, aastaajale jm # paigutab esemed lähtuvalt asendist ja suurussuhetes # vastavalt pildi meeleolule segab juhendamisel heledamaid ja tumedamaid toone # juhendamisel kujutab inimese jäsemeid liikumises	
Voolimine	# juhendamisel muljub ja muudab voolimismaterjali kuju # juhendamisel tükeldab voolimismaterjali ja vajutab sellesse auke	# muljub ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjali # surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni ja täppe	# juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme # annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi # rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud	# veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale, ka pabermassi ja vaha # voolib ja teab vormi kera ja silinder # juhendamisel ühendab lihtsaid	# nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi # kasutab voolimispulka vormide õonestamisel # voolib juhendamisel ka	# oskab voolimismaterjali tööks ette valmistada nt soojendab plastiliini käes, niisutab savi # silub detailide pinda ja ühenduskohti

	<p># koos täiskasvanuga vormib liivast ja lumest erinevaid vorme</p>		<p>pikliku vormi kuju, andes edasi esemete iseloomulikke tunnuseid # vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab voolimismaterjali sellele teise kuju andmise eesmärgil # moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale ja sisse ladudes # juhendamisel kasutab voolimispulka voolimismaterjali tükeldamiseks</p>	<p>voolitud detaile omavahel # kasutab iseseisvalt valmisvorme liivamängudes ja piparkookide küpsetamisel</p>	<p>ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi # ümarvormide ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid # juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad # niisutab vajadusel voolitava eseme pinda # ühenduskohtade silumiseks</p>	<p># kasutab leidlikult voolimispulka # voolib inimese või looma jäsemeid ja keha liikumises # voolib esemeid erineva ja omapärase kujuga nt vaas, kauss, õun</p>
Joonistamine	<p># kritseldab varasemast vabama ja liikuvama käega # juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni # juhendamisel hoiab teise käega kinni paberit # joonistab vaid selleks ettenähtud kohta- paber, asfalt, liiv # juhendamisel</p>	<p># tõmbab paberil püsites iseseisvalt jämedate rasvakriitide ja pliiatsitega vertikaalseid, horisontaalseid ja lainelisi jooni # meeldetuletamisel hoiab joonistusvahendeid õigesti käes</p>	<p># tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid jooni sooviga jäljendada konkreetseid esemeid # juhendamisel tõmbab erineva suunaga ja kaarjaid jooni ning ringi # kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta # suudab kujutada naturile sarnaseid</p>	<p># kasutab iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid # kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont # kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat # tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šabloon või joonlaua järgi # joonistab spiraaljoont</p>	<p># joonistab joonistusvahendit ja paberit rikkumata # meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit # väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeoleolu ning täidab pinda # värvib enamasti kontuuri ületamata</p>	<p># joonistab kujutatavat objekti kontuuriga # kujundit värvides liigutab käe liikumise suunda # eemaldab ja paneb tagasi viltpliiatsi otsiku</p>

	tunneb ja osutab põhivärvidele kollane, punane, sinine # suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed		esemeid, olendeid ja inimesi nt peajalgne inimene			
Meisterdamine, kleepimine	# eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali # ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne. # juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile	# kortsutab pehmet paberit, rebib paberiribast tükke # puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms # asetab alusele ja surub kinni kujundid õpetaja poolt liimiga kaetud paberile	# lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont # katab liimiga talle ettenäidatud pinna ja juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid # ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale nt suled ja paber # kortsutab erineva paksusega paberit # matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel nt päkapikk-käbile müts; siil-männikäbile nina # voldib paberi pooleks	# juhendamisel rebib paberist ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele # lõikab juhendamisel kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid # voldib paberi pooleks/neljaks kujundades nii nt kaardi, raamatu, liniku # lükib paelale helmeid ja nõöpe kaunistuste valmistamiseks # meisterdab looduslikust materjalist ja pisipakenditest esemeid # oskab detaile liita liimi, plastiliini, kõrte või tikkudega	# valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada # lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid # rebib lihtsaid kujundeid # kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega nt männikäbi – siil, pajuurb - tibu	# valib ja sobitab erinevaid materjale # punub 3-harulist palmikut # meisterdab lihtsaid esemeid nt tikutoosist auto või näpunukk jms

<p>Maalimine</p>	<p># kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega # jätab paberile jäljendeid õpetaja jäetud svammiga, templiga jne # juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.</p>	<p># juhendamisel võtab pintsliga värvi ja loputab pintslit vees # tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe # teeb näpuvärvidega punkte ja jooni # vajutab templiga jäljendeid</p>	<p># juhendamisel katab pinna kattevärviga # ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel # suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintslit peale kasutamist # meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva # ettenäitamisel kasutab töös pintslit otsakut ja külge ning teab, kuidas vajutada pintslilijäljendit</p>	<p># võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu # juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid # teeb pintslivajutuste – ja tõmmetega objektidele väikseid detaile nt silmad, suu # suunamisel loob maalile tausta, jätab vähe katmata pinda</p>	<p># kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel # juhendamisel segab uue värvi saamiseks omavahel põhivärve # meeldetuletusel annab värvidega edasi meeleolu ja aastaegadele iseloomulikke tunnuseid # suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta # liigub pintsliga paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas # kasutab tööks vajadusel kaht erineva jämedusega pintslit # peseb ja kuivatab pintslit enne järgmise värvi kasutamist</p>	<p># segab värve alusel ja töö peal # loputab pintslit vastavalt vajadusele ja hoiab värvid purkides puhtad # alustab maalimist taustast või suuremast pinnast # alusjoonistust kasutades arvestab maalimisel objekti piirjooni # teeb pintsliga erinevaid tehnikaid nt aluspinna katmine, pintsli trükk, ehisjoonistamine jne</p>
<p>Kujundamine, kaunistamine, ehisjoonistamine ja -voolimine</p>	<p># joonistab vaid selleks ettenähtud kohta # matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel</p>	<p># kaunistab joonistades, voolides ja kleepides täppide ja joontega etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid</p>	<p># koostab kahe elemendi vaheldumisega mustririba eseme kaunistamiseks # lükib eri kuju,</p>	<p># juhendamisel kasutab koos looduslikku ja tehismaterjali # kujundab lihtsa mustri väikestest</p>	<p># kujundab voolimispulgaga mustrit voolitavale esemele</p>	<p># valib ise esemele sobiva mustri või kaunistusmotiivi # ühe eseme kaunistamisel kasutab ka erinevaid</p>

	<p>erinevate kunstivahenditega # kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.</p>		<p>suuruse ja värviga elementidest nõõrile rütmilise jada, luues kaelakee, kuuseehte, vms # kujundab juhendamisel tähtpäevakaardi sobivate motiividega # valib sobiva kaunistuse ja juhendamisel kannab selle omavalitud kohale esemel</p>	<p>detailidest # kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, muljumist jne # märkab lihtsa mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist # kirjeldab ja kasutab lihtsamaid Eesti rahvusmotive triip ja lillornament</p>		<p>tehnikaid # vastavalt tähtpäevale aitab kujundada rühmaruumi</p>
<p>Kunstiteoste vaatlemine ja rääkimine kunstist</p>	<p># vaatleb uusi asju huviga ja juhib nendele täiskasvanu tähelepanu # huvitub ümbritsevatest esemetest ja loodusest # suunavate küsimuste abil leiab piltidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid</p>	<p># vaatleb pilte, näidistöid, raamatu illustratsioone # osutab ja nimetab pildil enda jaoks tähtsaid ning tuttavaid objekte ja nähtusi</p>	<p># suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu # põhjendab, miks töö või pilt talle meeldib # vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid ja nähtusi just sellisel viisil</p>	<p># kunstitöö vaatlemisel vastab suunavatele küsimustele pildi kohta # juhendamisel võrdleb erinevaid kujutatud objekte suuruse ja värvi järgi # tunneb ära varem vaadeldud pildi # jutustab suunamise abil, mida on kujutanud oma töödel ja nimetab kasutatud materjale</p>	<p># annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust # põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduste kasutamist # vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab</p>	<p># teoseid vaadeldes märkab detaile, värve, meeleolu # annab hinnanguid meeldib – ei meeldi ja põhjendab seda # fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo</p>

					oma arvamust # eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt	
--	--	--	--	--	--	--

6.10 Muusika

Eesmärk:

- laps tunneb rõõmu laulmisest ja muusikast
- keskendub kuulatavale muusikapalale
- väljendab ennast loovalt laulmise, tantsimise, pillimängu ja muusikalise liikumise kaudu
- laulab, tantsib ja mängib pilli üksi ja rühmas

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse lapse emotsionaalsuse ja aktiivsusega
- arendatakse ja kujundatakse lapse muusikalisi, sotsiaalseid ja kultuurseid võimeid ning väärtushinnanguid
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi, tagatakse eduelamus kõigile lastele
- lõimitakse muusikategevusi kõigi valdkondadega
- tegevusi mitmekesistatakse laulude, muusikapalade kuulamise, tantsude ja tantsumängude ning pillimänguga lastepillidel

Sisu:

- laulmine
- muusika kuulamine
- muusikalis-rütmiline liikumine
- mäng lastepillidel

Lapse arengu eeldatavad tulemused

	2-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
Laulmine	<ul style="list-style-type: none"> # kuulab, jälgib õpetaja laulu # püüab matkida täiskasvanu intonatsiooni ja erinevaid hääli 	<ul style="list-style-type: none"> # huvitub laululistest tegevustest # püüab õpetajaga kaasa laulda üksikuid silpe, sõnu, lõike # osaleb lihtsate laulude esitamisel - plaksutab või laulab kaasa 	<ul style="list-style-type: none"> # laulab rühmaga ühtses tempos # laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule 	<ul style="list-style-type: none"> # laulab väljahingamisel loomuliku häälega # esitab laule rühmaga ühtses tempos # laulab ilmekalt vastavalt laulu sisule # laulab teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule # hakkab ise kaasa laulma tuttavat laulu # teab rahvalaulu mõistet 	<ul style="list-style-type: none"> # laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist # laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid üksi ja rühmas # laulab Eesti Vabariigi hümn # oskab pidada pause 	<ul style="list-style-type: none"> # laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega # oskab teadlikult oma häält kuulata ja juhtida # laulab intonatsioonipuhtalt ja kindlas rütmis # laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi
Muusika kuulamine	<ul style="list-style-type: none"> # tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast 	<ul style="list-style-type: none"> # reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule - plaksutab, kõigub kehaga # tunneb ära ja imiteerib linnu- ja loomahääli # kuulab vaikselt 	<ul style="list-style-type: none"> # kuulab laulu ja muusikapala # väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid # liigutuste ja liikumisega # tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule 	<ul style="list-style-type: none"> # kuulab huviga laulu ja muusikapala # väljendab muusikas tajutud meeleolu, rütmi ja tempot laulmises, liikumises, pillimängus # teab eesti rahvapille lööts, kannel # tunneb ära õpitud laulu nii sõnade kui 	<ul style="list-style-type: none"> # tunneb ära lihtsamaid žanre marss, laul, tants # väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi # iseloomustab muusikapala kasutades väljendeid elav, kurb, hoogne, jutustav, mõtlik 	<ul style="list-style-type: none"> # suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada – kurb, lõbus, kiire, aeglane # eristab muusikažanre hällilaul, rahvalaul # mõtleb vastavalt oma emotsioonile muusikapalale

				ka meloodia järgi # tunneb ära Eesti Vabariigi hümn		pealkirja ja sisu # teab mõisteid helilooja, koorijuht, dirigent, laulupidu
Muusikalis-rütmiline liikumine	# sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile - tammub paigal ja liikudes, hüpleb koosjalga, kükitab, keerutab	# liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit # tantsib lihtsate liigutustega – kõndjooks, rõhksamm, keerutamine paarilisega, plaksutamine, patsutamine, kükitamine, jalaga koputamine	# väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu loova liikumisega # tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente - põlvetõstekõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis, sulghüpped, kand- ja varvassamm # liigub ja tantsib üksi ja paarilisega # osaleb laulumängudes	# muudab liikumist vastavalt muusika tempole, dünaamikale, registrile # liigub hanereas – ringis nii üksi kui paaris kodarjoonel # sooritab tantsusamme rõhk- ja hüpaksamm, galopp, põlvest vetrumine, sujuvad käteliigutused # esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente # oskab mõnda eesti rahvatantsu ja -mängu # kasutab liikumisel erinevaid vahendeid	# liigub ja tantsib sünkroonis teistega # oskab hüpaksammu ja otsegaloppi # kõnnib, jookseb vastavalt muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt # muudab tantsides liikumissuunda # oskab sooritada mõnda rahvatantsusammu	# liigub vastavalt muusika meeleolule # väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu # oskab liikuda paaris, kolonnis, viirus või ringis # sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga # oskab kül-galoppi üksi ja paarilisega # teab mõisteid rahvamäng, -tants ja tantsupidu
Mäng lastepillidel	# mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kõristitega või kehapilli – plaksutab, patsutab	# mängib kaasa pulssi või rütmi muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel kehapillil, kellukesel, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.	# mängib rütmipillidel saateks muusikale, laulule või liikumisele # eristab kuulamisel lastepille heli ja tämbri järgi # mängib rütmipilli trumm, triangel,	# mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille # mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele, muusikapalale	# mängib rütmi- ja meloodiapillidel lühikest korduvat rütmi- või viisilõiku # osaleb lastepilli ansambli mängus # mängib käsikelladega # tõmbab sõrme või	# eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille # mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge # mängib lastepillidel

			tamburiin	# ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempo # mängib järgnevaid pille: kõlakarp, trumm, kuljused, tamburiin, kõlatoru, võrutrumm, kastanjett	trilleriga üle väikekandle või ukulele keelte	ja oskab mängida ka pilliansambelis # mängib rütmi väikekandlel või ukulel
--	--	--	-----------	---	---	--

6.11 Liikumine

Eesmärgid:

- laps tahab liikuda ja tunneb sellest rõõmu
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas
- mõistab liikumise tähtsust inimese tervisele
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad õpetamist
- oskused, osavus ja võimed arenevad regulaarsel kordamisel
- Mitmekesistatakse tegevusi erinevate liikumisviisidega nagu jalgrattasõit, suusatamine, ujumine, uisutamine
- last suunatakse hindama oma oskusi, võimeid, koostööd, kaaslastega arvestama, kontrollima ja valitsema oma emotsioone, hindama võitu ja taluma kaotust, mõistma erinevate kehaliste harjutuste vajalikkust
- arendatakse last mitmekülgset: liikumisvõime, koordinatsioon, rüht, tasakaal, täpsus, peenmootorika

Sisu:

- kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll, hügieen
- võimlemine
- põhiliikumised – kõndimine, jooksmine, roomamine, hüppamine, ronimine

- liikumismängud
- erinevad spordialad
- tants ja rütmika

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

	2-aastane	3-aastane	4-aastane	5-aastane	6-aastane	7-aastane
Kehalise kasvatuselised teadmised: ohutus, enesekontroll, hügieen	# sooritab harjutusi aktiivselt ja rõõmuga # liigub õpetaja juhendamisel ohutult	# valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided # arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega	# sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi # oskab leida vaba kohta pinnal # järgib meeldetuletamisel hügieeninõudeid	# nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi # teab spordivahendite nimetusi ja kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas. # kasutab spordi-ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt	# osaleb lasteaia spordipäeval # talub kaotust võistlusmängudes # käsitseb suusavarustust õpetaja abiga	# keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks # peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid # kutsub õnnetuse korral appi täiskasvanu # peseb ennast peale sporditegevust # nimetab erinevaid spordialasid ja 3-4 tuntud sportlast
Võimlemine	# sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi	# sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega # teeb harjutusi	# kasutab sihipäraselt abivahendeid (pall, rõngas, lint, nõör, võimlemiskepp jne) # sooritab	# sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti vahenditega harjutusi (pall, hüppenõör)	# valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel # säilitab tasakaalu	# matkib täiskasvanut mitmeosaliste harjutuste sooritamisel # sooritab

		<p>ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega # sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi # oskab moodustada ringi # oskab oodata oma järjekorda</p>	<p>juhendamisel kuni neljast harjutusest kombinatsiooni (takistusrada) # oskab rivistuda viirgu, kolonni ja hoiab neis oma kohta</p>	<p># valitseb oma liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel # sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi # rivistub viirgu ja kolonni pikkuse järgi # marssimisel oskab hoida pikivahet</p>	<p>dünaamilistes harjutustes # käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses # sooritab koos täiskasvanuga 2-3- elemendilist võimlemiskava # täidab käsklust parem/vasak pool!</p>	<p>painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi # säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel # kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt # sooritab iseseisvalt tuttavat 2-3- elemendilist võimlemiskava üksi ja rühmas # oskab rivistuda kolonni ja liikuda kolonnis esimesena # täidab käsklust järjest/paariks loe!</p>
Põhiliikumised	<p># jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel # ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste # kõnnib piiratud pinnal # säilitab suuna kõnnil ja jooksul</p>	<p># sooritab põhiliikumisi # säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal</p>	<p># sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes # sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi</p>	<p># kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes # sooritab staatilist tasakaalu (paigal seismist) nõudvaid harjutusi # põhiliikumistel sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades</p>	<p># ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisaülesandega</p>	<p># sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised # kasutab harjutuste sooritamisel üheaegselt mõlemat kätt</p>
Liikumismängud	<p># mängib koos</p>	<p># mängib matkiva</p>	<p># mängib 2-4</p>	<p># sooritab rännakuid</p>	<p># käsitseb mängu-ja</p>	<p># mängib sportlike</p>

	juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge # mängib vabamängus iseseisvalt	sisuga 1-2 reeglina kõnni- ja jooksumänge # mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu # matkab õpetajaga või vanematega looduses # teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis	reeglina liikumismänge # algatab iseseisvalt mängu # tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal # pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel	ja orienteerub koos õpetajaga # mängib kollektiivseid 2-4 reeglina võistlusmänge # osaleb jõukohastes teatevõistlustes # tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu	spordivahendeid loovmängudes # osaleb jõukohastes teatevõistlustes	elementidega mängu (pallimängud, kullimängud jne) # kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) # peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
Erinevad spordialad	# jookseb vabalt piiratud pinnal (saal, õueala) # hüppab käes palli, jälgib selle suunda # istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.	# jookseb suunda hoides kahe punkti vahel # hüppab koos jalgadega üle madala takistuse (nõör, joon) # veeretab palli kindlas suunas # veab tühja kelku # sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla	# jookseb võidu kaaslasega # hüppab hoota kaugust # viskab palli õhku ja püüab # kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge, liigub suuskadel otsesuunas	# jookseb tempokalt pidades oma jooksurada # hüppab hoojooksuga üle takistuse 20-30 cm # põrgatab palli ühe käega 1-2 korda # sõidab tõukerattaga # veab kelgul kaaslast # kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt esemete haaramine)	# jookseb teatejooksu # hüppab hoojooksuga kaugust # viskab täpsust pesapalliga # viskab korvpalli korvi # põrgatab palli ühe käega 2-3 korda # suusatamisel kasutab libisemist	# jookseb tõkke/takistusjooksu üle 30-40 cm tõkete # hüppab hoojooksuga kõrgust 30-40 cm # viskab palli vastu seina ja püüab # söödab palli kaaslaselle ja püüab # viskab kaugust pesapalliga # lööb jalgpalli kindlas suunas # põrgatab palli ühe käega 3-4 korda # suusatab vahelduva libiseva sammuga # nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi
Tants ja rütmika	# sobitab liikumist vastavalt muusika	# kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt	# sooritab imiteerivaid liigutusi	# jäljendab liikumisega	# kohandab oma liigutusi etteantud	# sooritab üheaegselt kaaslasega

	iseloomule juhendaja abil # täiskasvanu abiga kasutab liikumisel rütmipille	muusika järgi # sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi	vastavalt muusika iseloomule # plaksutab ja liigub vastavalt rütmile # tantsib kuni 4 elemendiga tantsu või võimlemiskava	erinevaid rütme # liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele # liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi	rütmiga # kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides	rütmiliikumisi # liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
--	--	---	---	---	--	---

7. Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

Erivajadusega lapseks peetakse last, kelle võimetest, taustast, isikuomadustest, kultuurist või usust tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi rühma kasvukeskkonnas või tegevuskavas.

Erivajadusega lapsed on ka keha-, kõne-, vaimu- või meelepuudega ja eriabi või –hooldust vajavad lapsed.

Lapse erivajaduse väljaselgitamiseks teevad koostööd perekond, lasteasutus, perearst ja erialaspetsialistid.

Erivajadusega lapsega tehtava töö eesmärgiks on, et laps hoolimata oma erivajadusest saaks elada täisväärtuslikku elu.

Rühma tasandil tegeletakse vajadusel erivajadusega lapsega individuaalselt, viiakse läbi mitmekülgseid temale sobivaid tegevusi, te tal avaneks võimalus oma oskusi tundma õppida ja kasutada.

Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid pöörduma perearsti ja erialaspetsialistide uuringutele. Samuti tehakse lapsevanemale ettepanek koolipikenduse taotlemiseks.

7.1 Logopeediline erivajadus

Eesmärk on laste kujutluste, suhtlemisvalmiduse ja õigete kõneharjumuste loomine. Tähtis roll siin on lapse suhtlemine omavanustega.

Logopeedi töö sisu:

- lapse kõne arengu taseme hindamine ja kõnepuude väljaselgitamine
- töö planeerimine vastavalt lapse vanusele, kõnepuude ja psüühiliste protsesside iseloomule
- kõne kolme külje arendamine: foneemilis-foneemiline, grammatiline, sõnavaraline

- kõne mõistmise ja väljenduse parandamine
- artikulatsiooniaparaadi arendamine
- lugemise ja kirjutamise eelõpetus
- psüühiliste protsesside arendamine

Töö lastega toimub individuaalselt, alarühmades või rühmades.

Logopeediline töö on meeskonnatöö, kuhu kaasatakse kogu rühma personal, lapsevanemad ja vajadusel teised erialaspetsialistid. Logopeed koostab igale lapsele individuaalplaani ning vormistab kõnekaardi ja logopeedilise töö päeviku. Logopeed valib lapsele sobivad töövõtted, vahendid ja otsustab toetamise vajaduse pikkuse.

7.2 Eesti keelt teise keelena kõnelev laps

Rühmade meeskondadel on valmisolek ja motiveeritus tööks muukeelsete lastega. Soodustatakse ja julgustatakse muukeelset last kasutama lasteaias ainult eesti keelt. Rühma meeskond teeb tihedat koostööd perekonnaga, et lapse kohanemine lasteaias oleks sujuv. Vajadusel koostab rühma õpetaja lapsele individuaalse õppekava.

7.3 Üliaktiivne ja hüperaktiivne laps

Üliaktiivsed lapsed tulevad toime kõigi ülesannetega, aga vajavad suuremat tähelepanu oma aktiivsuse rakendamiseks. Koostöös perega selgitatakse välja aktiivsuse põhjus. Samuti suunatakse teda pidevalt rahulikele tegevustele ja antakse püsivust ja mõtlemist nõudvaid mängu.

7.4 Andekas laps

Andekaid lapsi suunatakse huvipakkuvatele ja arendavatele tegevustele. Õppe- kasvatustegevustes valmistab õpetaja talle ette antud teema lisa- ja süvendatud materjale. Samuti nõustatakse lapsevanemaid suunama last osalema ringitegevustes väljaspool lasteaeda.

7.5 Vasakukäeline laps

Õpetaja selgitab välja lapse tegevust juhtiva käe. Vasakukäeline laps paigutatakse istuma nii, et söömise ja tegevuste ajal lapsed üksteist ei segaks. Võimalusel jälgitakse ka valguse langemist töölauale. Rühma soetatakse vasakukäeliste käärid ja pliats.

7.6 Koolipikendusel laps

Õpetajad ja logopeed nõustavad lapsevanemaid koolipikenduse küsimustes. Koolivalmiduse hindamine toimub lapse arengu analüüsimise põhjal. Võttes aluseks erialaspetsialistide ja nõustamiskomisjoni soovitusi, koostavad õpetajad koolipikendusel lapsele individuaalse õppekava.

8. Koostöö lastevanematega

Lasteaia personal teeb koostööd lastevanematega, mis on aluseks lapse kohanemisele ja turvatunde tekkimisele lasteaias. Perekonnal on kõige olulisem roll lapse kasvatamisel, lasteaed on selle toetaja ja vajadusel ka nõustaja. Eesmärgiks on kahesuunaline koostöö. Oluline on igapäevane suhtlemine ja võimalike probleemide ennetamine ning varajane märkamine. Vähemalt kord aastas viib rühma meeskond lapse perega läbi arenguestluste. Rühma igapäevategevustest saab pere infot stendilt, kuu infolehel ja meili-listist. Iga töötaja on valmis lapsevanemaga suhtlema ka individuaalselt mõlemale sobival ajal. Personalil on keelatud avalikustada last ja peret puudutavat teavet. Kui saadud info järgi võib olla ohus lapse turvalisus või tervis, on personalil kohustus sellest teavitada lasteaia direktorit või vastavaid ametkondi.

Lasteaias toimuvad kaks korda aastas lastevanemate üldkoosolekud ja kaks korda aastas või vastavalt vajadusele rühmade koosolekud. Õppeaasta algul valib iga rühm koosolekul oma esinduse Tabivere Lasteaia hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile. Sügisel selgitatakse välja lastevanemate ootused lasteaiale ja planeeritakse need tegevuskavasse, kevadel analüüsitakse ja tehakse kokkuvõtteid. Lastevanematel on rahuloluküsitluste kaudu võimalus anda tagasisidet ja teha ettepanekuid lasteaia tegevuse korraldamiseks.

Õpetajad hoiavad peret pidevalt kursis rühma õppe-kasvatustegevuse korraldusega, lapse arengust ja õppimisest, edusammudest ja tekkinud probleemidest. Õpetajad võimaldavad lastevanematel kokkuleppeliselt osaleda õppe-kasvatustegevuste kavandamisel ja läbiviimisel, osalejana või vaatlejana.

9. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Õppekava uuendamisel ja täiendamisel võetakse aluseks kehtiv seadusandlus ja lasteaia töö sisehindamise tulemused. Õppekava uuendamise ja täiendamise protsessis osaleb kogu personal. Muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga, heakskiidetud õppekava kinnitab lasteaia direktor.